

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في إسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

מערכת החינוך הכושלת בירושלים המזרחית – מעקב שנתי

אוגוסט 2013

מחקר וכתובה: אורי איתן, אביב טטרסקי, עו"ד אשרת מימון, רונית סלע, עו"ד
נסרין עליאן, עו"ד קרן צפריר
עריכה: עו"ד אשרת מימון

תוכן העניינים

3	1. מבוא
5	2. מחסור בכ-2,200 כיתות בחינוך הרשמי
8	3. מחסור בכ-400 כיתות קדם חובה – אי מימוש הזכות לחינוך חינם לגילאי 3-4
9	4. היקף נשירה עצום
12	5. אפליה עמוקה בתקני כוח אדם מקצועי בבתי הספר
13	6. ועד ההורים של ירושלים המזרחית – ללא תקציב ותחת חקירה
14	7. סוף דבר
15	נספח 1: טבלת מעקב בינוי כיתות, יולי 2013
19	נספח 2: נתונים על כיתות לימוד שכורות תשע"ג ותשע"ד (2013, 2014)

1. מבוא

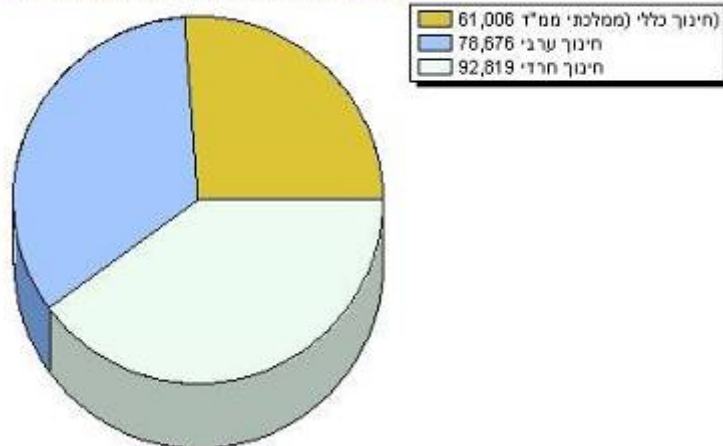
על פי נתוני מינהל החינוך של ירושלים (מנח"י), בשנת הלימודים תשע"ג (2012/2013) למדו בחינוך הערבי בירושלים 78,676 תלמידים מגיל הגן ועד התיכון: 41,665 תלמידים בחינוך הרשמי, 36,515 בחינוך המוכר שאינו רשמי,¹ והיתרה בגני ילדים של החינוך המיוחד.

תלמידי החינוך הערבי במסגרות הרשמיות והמוכרות מהווים 33.8% מסך התלמידים הלומדים במסגרות הרשמיות והמוכרות בירושלים.

טבלה ותרשים: התפלגות התלמידים בירושלים לפי סוג המסגרת החינוכית

האחוז מסך התלמידים	מספר תלמידים	
26.2%	61,006	חינוך ממלכתי וממלכתי דתי
33.8%	78,676	חינוך ערבי
39.9%	92,819	חינוך חרדי
	232,501	סה"כ

תוצאות התפלגות ע"פ מספר תלמידים

מקור הנתונים: שנתון מנח"י תשע"ג²

¹ בתי ספר במעמד מוכר שאינו רשמי אינם בבעלות המדינה, אלא בבעלות גופים פרטיים (למטרות רווח או שלא למטרות רווח). הם פועלים תחת רישיון והכרה של משרד החינוך, וממומנים באופן נרחב על ידי משרד החינוך ולאחרונה על ידי הרשויות המקומיות (במקרה זה עיריית ירושלים). הרשויות מפקחות עליהם באופן חלקי והם רשאים למיין תלמידים (אולם לא להפלותם) ולגבות תשלום גם מהורים.

² חינוך רשמי ומוכר בלבד: http://jerhinsnatonout.jerusalem.muni.il/pages/index_manhi.aspx?year=2013

נתונים אלו אינם לוקחים בחשבון עוד כ-20,000 תלמידים בחינוך הערבי הלומדים במסגרות פרטיות של הווקף, אונר"א ואחרים.

על פי ניתוח שערך לאחרונה העיתון "דה מרקר" בנוגע לתקציב משרד החינוך לשנת 2012, תלמידי התיכון הערבים בירושלים מתקצבים "בסכום נמוך במיוחד – מתחת למוצע הארצי – כ-12 אלף שקל לתלמיד". סכום זה הוא פחות ממחצית מהתקציב הממוצע לתלמיד בבתי הספר הדתיים בירושלים (25.5 אלף שקל לתלמיד) ובבתי הספר הממלכתיים בירושלים (24.5 אלף שקל לתלמיד).³

הפרקים הראשונים בדוח זה עוסקים במחסור החמור בכיתות בירושלים המזרחית. במשך למעלה מעשור התנהלו הליכים משפטיים בעניין, במסגרת עתירות שהגישו מאות הורים ומספר עמותות, ובהן עמותת עיר עמים והאגודה לזכויות האזרח.⁴ בחודש פברואר 2011 קיבל בית המשפט העליון את עתירתה של האגודה לזכויות האזרח, שדרשה מעיריית ירושלים וממשרד חינוך לאפשר לכל ילד מירושלים המזרחית להירשם לבית ספר רשמי באזור מגוריו, ואם לא יימצא לו בו מקום – לממן את שכר הלימוד בבית הספר המוכר שאינו רשמי אליו נאלץ להירשם.⁵ בית המשפט הורה למדינה ליצור את התשתית הפיסית, אשר תאפשר לקלוט במסגרת החינוך העירוני הרשמי את כל תלמידי ירושלים המזרחית המעוניינים בכך, בתוך פרק זמן של חמש שנים, כלומר עד שנת 2016.

אשתקד דיווחנו על מחסור של כ-1,100 כיתות בירושלים המזרחית. מספר זה מוכפל כאשר מוסיפים לתחשיב את הצורך בכיתות נוספות בבתי הספר הרשמיים עבור אותם ילדים הלומדים כעת במסגרות החינוך המוכרות הלא רשמיות, והזכאים ללמוד בחינוך הרשמי, כפי שקבע בית המשפט. גם לאחר שתסתיים הבנייה הצפויה השנה של כיתות נוספות, יעמוד המחסור הכולל על כ-2,200 כיתות. מספר הכיתות החסרות אף עשוי לגדול עם השנים, עם גידול האוכלוסין המוערך בכ-3%-4 בכל שנה. ברור כי הרשויות לא יצליחו לסגור את הפער האדיר עד המועד שנקבע על ידי בית המשפט (שנת 2016), לפיכך, עליהן להיערך למימון שכר הלימוד במוסדות החלופיים, כהוראת בית המשפט.

בדוח זה נדון בהרחבה גם בהיקף הנשירה העצום של תלמידים מירושלים המזרחית. בספטמבר 2012 הגיע היקף הנשירה בירושלים המזרחית לשיעור של 13% מסך התלמידים בכל הגילאים. שיעור זה גבוה באופן משמעותי משיעור הנשירה במערכת החינוך הישראלית, היהודית והערבית כאחד, וגבוה לעין ערוך משיעור הנשירה במערב העיר. הנשירה המצטברת במהלך שנות הלימודים מביאה לכך ש-36% מהילדים והילדות ירושלים המזרחית אינם מסיימים 12 שנות לימוד. כפי שנפרט בדוח, העירייה לא ערוכה כנדרש להתמודדות עם בעיות מערכתיות שמובילות לאחוזי הנשירה הגבוהים, וגם משרדי הממשלה הרלוונטיים נעדרים כמעט לחלוטין מהתמונה.

³ ליאור דטל, כמה כסף מקבל הילד שלכם ממשרד החינוך? דה מרקר, 18.7.2013,

<http://www.themarker.com/career/1.2075019>

המחקר נערך על בסיס התקציב שמועבר על ידי משרד החינוך למימון שעות הוראה לתיכונים.

⁴ ראו דוח האגודה לזכויות האזרח ועיר עמים, ציון: נכשל – מערכת החינוך הכושלת בירושלים המזרחית, אוגוסט 2012,

http://ir-amim.org.il/sites/default/files/EJeducation0812_0.pdf

⁵ בג"ץ 5373/08 אבו לבדה ואח' נ' שרת החינוך ואח' (לא פורסם, ניתן ביום 6.2.2011)

<http://elyon1.court.gov.il/files/08/730/053/r07/08053730.r07.htm>

עוד נדון בדוח בקושי לממש את הזכות לחינוך חינם לגילאי 3-4 בירושלים המזרחית בשל המחסור בגני ילדים, באפליה העמוקה בתקני כוח אדם מקצועי בבתי הספר, ובקשייו הייחודיים של ועד ההורים של ירושלים המזרחית, הפועל ללא תקציב ובמציאות פוליטית מורכבת.

את הנתונים כולם עוטפת מציאות החיים הקשה בירושלים המזרחית, שבה 79% מהתושבים, ו-85% מהילדים, חיים מתחת לקו העוני,⁶ ומערכות הרווחה קורעות תחת הנטל. היעדרן של מסגרות חינוך, של תכניות חינוכיות מספקות ושל צוות מקצועי מיומן ותומך גורם לפגיעה לא רק ברמת הלימודים, אלא גם באפשרות לתת מענה כולל לצורכיהם הרגשיים של הילדים.

2. מחסור בכ-2,200 כיתות בחינוך הרשמי

במהלך תריסר השנים האחרונות, מאות הורים מירושלים המזרחית ומספר עמותות הגישו עתירות לבתי המשפט, ובהן דרשו מהרשויות לכבד את חוק חינוך חובה חינם בירושלים המזרחית ולפתור את בעיית המחסור בכיתות. כבר בשנת 2001 הכיר בג"ץ בכך שמימושו של חוק זה בעיר המזרחית נפגע עקב שנים של הזנחה, ונתן תוקף של פסק דין לתוכנית ארבע-שנתית לבניית 245 כיתות לימוד חדשות. לאחר שהתחייבות זו לא מומשה, הגישו העותרים בקשה לפי פקודת ביזיון בית המשפט. עמותת עיר עמים ניהלה דיונים משפטיים אלו במשך שנים ארוכות.

על רקע זה קיבל בית המשפט העליון בחודש פברואר 2011 את עתירתה של האגודה לזכויות האזרח, שדרשה מעיריית ירושלים וממשרד חינוך לאפשר לכל ילד מירושלים המזרחית להירשם לבית ספר רשמי באזור מגוריו, ולחילופין לממן את שכר הלימוד בבית הספר המוכר שאינו רשמי אליו הוא נאלץ להרשם. וכך כתבה השופטת אילה פרוקציה בפסק דינה:

"הפגיעה בשוויון בחינוך במזרח ירושלים אינה נחלתם של מעטים. היא מקיפה חלק משמעותי ממגזר אוכלוסיה שלם, שאינו זוכה לממש זכות בסיסית שהוקנתה לו מכוח חוק, ומכוח הערכים החוקתיים של המשפט בישראל. [...] קצב הפעילות והמשאבים שהוקצו לכך מצביעים על סיכוי לפתרון חלקי בלבד של בעיה קשה ומורכבת זו בשנים הקרובות".⁷

בית המשפט הורה למדינה ליצור בתוך חמש שנים, כלומר עד שנת 2016, תשתית פיסית שתאפשר לקלוט במסגרת החינוך העירוני הרשמי את כל תלמידי ירושלים המזרחית המעוניינים בכך.

אשתקד דיווחנו על מחסור של כ-1,100 כיתות בירושלים המזרחית. מספר זה כולל 720 כיתות חדשות הנדרשות במקום כיתות קיימות השוכנות במבנים לא תקינים, ו-400 כיתות חדשות הנדרשות בשביל לקלוט את רבבות הילדים הלומדים מחוץ למערכת.

לתחשיב המחסור בכיתות יש להוסיף גם את מספר הכיתות במערכת החינוך הרשמית הנדרשות לקליטת תלמידים הלומדים כיום בחינוך המוכר שאינו רשמי. חובתן של הרשויות לאפשר לכל

⁶ המוסד לביטוח לאומי, ממדי העוני והפערים החברתיים 2011, דוח שנתי, לוח א' עמ' 31, http://www.btl.gov.il/Publications/oni_report/Documents/oni2011.pdf
⁷ בג"ץ אבו לבדה לעיל, פסקאות 44-45 לפסק דינה של השופטת פרוקציה.

תלמיד ללמוד בחינוך הרשמי, כפי שגם קבע בית המשפט. לכן, לפי חישוב זה, בשנה שעברה היו חסרות למעלה מ-2,300 כיתות במערכת החינוך הרשמי.

מדוע חסרות כיתות?

העירייה תולה את המחסור בכיתות במחסור בקרקעות זמינות בירושלים המזרחית. אולם אין בידינו לקבל נימוק זה. כפי שהרחבנו בדוח בשנה שעברה,⁸ העירייה מקדמת באופן שוטף יוזמות ישראליות לבנייה בירושלים המזרחית, בשטחים שיכלו לשמש להקמתם של בתי ספר לתלמידים פלסטינים. מדיניות התכנון בירושלים המזרחית, לרבות הפקעת קרקעות לצרכים ציבוריים, מגויסת למטרות דמוגרפיות מפלות, שהן הגורם המרכזי למחסור בכיתות בירושלים המזרחית.

מחסור זה צפוי להצטמצם רק במעט עם פתיחת שנת הלימודים. על פי המעקב שערכנו, עם פתיחת שנת הלימודים הקרובה צפויות להיפתח 67 כיתות חדשות.⁹ נוסף עליהן יפתחו בשנת הלימודים הקרובה כיתות שנשכרו במבני מגורים. בשנת הלימודים הקודמת היה מספר הכיתות השכורות 773, ולאילו צפויות להתווסף השנה 12 כיתות לימוד שכורות ו-16 כיתות גן שכורות.¹⁰ יש להדגיש כי שכירת כיתות היא פתרון זמני, ועל העירייה למצוא לתלמידים פתרון ראוי במבנים חינוכיים ייעודיים:

”עקב המחסור המתמיד בכיתות לימוד העירייה נוקטת מדיניות של 'כיבוי שרפות' כבר שנים רבות, ובמסגרתה היא מציבה מבנים ניידים ובעיקר שוכרת מבני מגורים והופכת אותם לבתי-ספר. חלק גדול מהמבנים השכורים אינם עומדים בתקנים המקובלים בכל הקשור לגודל הכיתות והמגרשים ולתנאים הסניטריים הבסיסיים, וכן לתנאי האוורור, החימום ומיזוג האוויר.”¹¹

בנוסף לכיתות העומדות להיפתח בשנת הלימודים הקרובה, 75 כיתות מצויות בשלבי בנייה, ו-110 כיתות מצויות בשלבי תכנון וביצוע (מתוכן ייתכן ויפתחו במהלך שנת הלימודים 14 כיתות). נוסף על כך, 147 כיתות מצויות בהליכים ראשוניים של תכנון ובנייה. בסך הכל, 399 כיתות צפויות להתווסף למערכת החינוך הרשמית בירושלים המזרחית. גם כשאלו יושלמו, המחסור האדיר בכיתות יוותר על כנו.

⁸ ראו הערת שוליים מס' 4.

⁹ ראו נספח 1 – טבלת מעקב בינוי כיתות, יולי 2013.

¹⁰ ראו נספח 2 – נתונים על כיתות לימוד שכורות (תשע"ג, תשע"ד).

¹¹ יובל וורגן, מערכת החינוך במזרח ירושלים: כיתות לימוד ותוכניות לימודים, מרכז המידע והמחקר של הכנסת, מאי 2010, בעמ' 2.

אם כך, ניתן להעריך כי גם בפתח שנת הלימודים הקרובה, ואף לאחר תוספת הכיתות הצפויה השנה, נותר מחסור של כ-2,200 כיתות בחינוך הרשמי בירושלים המזרחית.

מחסור אדיר בכיתות ימשיך ויתקיים אף אם ייבנו 332 כיתות נוספות כמתוכנן בשנים הקרובות. מספר הכיתות החסרות אף צפוי לגדול עם השנים, עם גידול האוכלוסין המוערך בכ-3%-4% בכל שנה.

ברור כי עד המועד שנקבע על ידי בית המשפט (שנת 2016) לא יושלם המחסור הקיים.

מעבר לגדר: סיפורם של תלמידי ראס ח'מיס

בעקבות בנייתה של גדר ההפרדה בצפון ירושלים בשנים 2005-2006, הופרדו פיסית מהעיר השכונות כפר עקב, סמיראמיס (הנמצאות מעברו השני של מחסום קלנדיה), מחנה הפליטים שועפט, ראס ח'מיס, ראס שחאדה, ודחיית א-סלאם (הנמצאות מעברו השני של מחסום מחנה הפליטים שועפט). שכונות אלו מצויות בתוך התחום המוניציפאלי של העיר ירושלים עליו הכריזה ישראל ב-1967. תושבי השכונות הם בעלי מעמד של תושבי קבע במדינת ישראל, וירושלים היא המרכז העירוני שאליו הם משתייכים. בהערכה זהירה, חיים באזור מעבר לגדר כמאה אלף פלסטינים תושבי ירושלים המזרחית.

בעקבות בניית הגדר, ובהעדר שירותי עירייה וממשלה ראויים באזורים אלו, נאלצים התושבים לעבור במחסומים מדי יום בדרכם לקבל את השירותים העירוניים והמינהליים השונים שלהם הם זכאים. אלפי תלמידים, ובהם תלמידי בית ספר יסודי, עוברים דרך מחסומים אלו מדי יום בדרכם לבתי ספר ברחבי העיר, מאחר שבבתי הספר המעטים שבשכונותיהם אין מקום לקלוט את כל התלמידים המתגוררים באזור.¹²

מוסד החינוך היחיד שעיריית ירושלים הקימה בשכונות שמעבר לגדר הוא בית ספר לבנים באזור מחנה הפליטים שועפט. בית הספר הוקם בצמוד למפעל מתכות מזהם, בניגוד לאזהרות המשרד להגנת הסביבה. רק בעקבות עתירה לבג"ץ של הורי התלמידים, האגודה לזכויות האזרח וארגון אדם, טבע ודין פעלה העירייה לסגירת המפעל המזהם.¹³ העירייה לא פעלה להקמת בתי ספר חדשים בשכונות שמעבר לגדר ההפרדה, למרות שהיא מודעת למחסור החמור בבתי ספר ולצפיפות הכיתות באזורים אלה.¹⁴

¹² במכתבה של גבי' לארה מובאריכי, סגנית מנהל מנח"י למגזר הערבי, לאגודה לזכויות האזרח מיום 13.6.2012 צוין כי כ-3500 תלמידים המתגוררים באזורים אלו נוסעים בהסעות של עיריית ירושלים לבתי הספר מידי יום. תלמידים נוספים נוסעים לבתי הספר בהסעות שאינן של העירייה וכן בתחבורה ציבורית, אולם מספרם אינו ידוע.

¹³ עת"מ 8779/08 חוסיין נגד עיריית ירושלים; עע"ם 5634/09 חוסיין נגד עיריית ירושלים. על השתלשלות הפרשה ראו באתר האגודה לזכויות האזרח:

<http://www.acri.org.il/he/?p=1968>

¹⁴ קולין הימס, מנהל המינהל הקהילתי "עוטף ירושלים", פרוטוקול מס' 387 מישיבת ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בנושא התנהלות ממשלת ישראל ועיריית ירושלים בשכונות הירושלמיות שמעבר לגדר, 30.5.2011.

בנוסף לדרישה להוספת מוסדות חינוך וכיתות לימוד בשכונות שמעבר לגדר, בשנת הלימודים החולפת פעלו ועד תושבי שכונת ראס ח'מיס והאגודה לזכויות האזרח לשיפור מערך ההסעות של כ-300 תלמידים המתגוררים במרחק 30 דקות הליכה ויותר ממחסום מ.פ. שועפט. על פי הקבוע בחוזר מנכ"ל משרד החינוך, הסעות ניתנות לתלמידים בגילאי חינוך חובה כאשר המרחק בין מקום המגורים לבית הספר הקרוב גדול מ-2 ק"מ (עד כיתה ד') או מ-3 ק"מ (מכיתה ה' והלאה). על אף שתלמידים אלו זכאים לכך, הם אינם מקבלים הסעות אלא נאלצים להגיע עצמאית למחסום, בדרך תלולה, ולהתמודד עם פגעי מזג האוויר בחורף ובקיץ ועם המעבר במחסום על כל מה שכרוך בכך. הכבישים הצרים והרעועים באותן שכונות, אשר מקשים על מעבר של תחבורה ציבורית, והעומסים במחסום בשעות הבוקר המוסיפים לקושי – אלו וגם אלו יצרי כפיה של מדיניות העירייה ומשרד הביטחון.

מצבם של תלמידים אלו הורע בעקבות החלטת רשויות הביטחון לסגור את מחסום ראס ח'מיס בספטמבר 2012: קודם לסגירתו יכלו התלמידים לצאת רגלית מהמחסום, הקרוב לביתם, ולעלות על אוטובוסים שחיכו מעברו השני של המחסום. על אף הרעה משמעותית זו במצבם, וחרף הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך, טרם הוקצו לתלמידי האזור הסעות מבתיהם. בעיית ההסעות היא רק דוגמא אחת להפרות החמורות של הזכות לחינוך בשכונות שמעבר הגדר ההפרדה.

3. מחסור בכ-400 כיתות קדם חובה – אי מימוש הזכות לחינוך חנם לגילאי 3-4

החלטת ממשלת ישראל להחיל את חוק חינוך חנם לגילאי 3-4 ברחבי הארץ החל משנת הלימודים 2012/2013 חשפה את המחסור הקשה בגני ילדים בירושלים המזרחית, ואת הקושי העצום ביישום החוק בה.¹⁵

לפי נתונים מעודכנים של מרשם האוכלוסין, 18,231 ילדים פלסטינים בגילאי 3-4 מתגוררים בירושלים.¹⁶ על פי נתוני מנכ"ל, בשנת הלימודים תשע"ג (2012/2013) למדו בגני הילדים הרשמיים והמוכר שאינו רשמי לכל היותר 5792 ילדים בגילאי 3-4, דהיינו 31% מהילדים בגילאים אלו. רק 6% מסך הילדים בשנתון – 1105 ילדים – למדו במסגרת החינוך העירוני הרשמי.

על פי נתוני המעקב (נספחים 1 ו-2) וכאמור בפרק המחסור בכיתות לעיל, צפויות להיפתח בשנת הלימודים הקרובה 10 כיתות גן, כולן בבית חנינא, ועוד 16 כיתות גן שכורות (9 מתוכן אף הן בבית חנינא). אלו צפויות לקלוט, על פי הערכה גסה, כ-500 ילדים בגילאי קדם חובה (3-4) ובגילאי חובה (5). אפילו אם מרבית התלמידים שייקלטו בגנים אלו יהיו בגילאי 3-4, עדיין יוותרו מחוץ למערכת כ-12,000 ילדים.

¹⁵ החלטת הממשלה קבעה כי ילדים בגילאי 3-4 זכאים להיקלט בחינם בגני ילדים רשמיים, אולם חובת החינוך מתקיימת מגיל 5 ומעלה.

¹⁶ נתוני רישום האוכלוסין של משרד הפנים לגבי ירושלים מתחלקים לפי "יהודים" ו"לא יהודים". מקובל להניח כי הרוב הגדול של הירושלמים הרשומים כלא יהודים הם פלסטינים. לפי הנתונים של דצמבר 2012, מתגוררים בירושלים 8,878 ילדים בני 3 ו-9,353 ילדים בני 4 שאינם יהודים.

כדי להשלים את הפער, ולאפשר למשפחות ליהנות מחינוך חינם בגילאי 3-4 כפי שנקבע בחוק, נדרשת תוספת של כ-400 כיתות גן.

המחקר המקצועי מצביע בבירור על חשיבותו הרבה של חינוך בגיל הרך להתפתחות הילד וליכולתו להשתלב במסגרת הבית ספרית. חשיבותו רבה עוד יותר באזור עני כמו ירושלים המזרחית, שבו סובלת האוכלוסייה מהיעדר פיתוח, תשתיות, גני משחקים ומסגרות חינוך בלתי פורמלי. חינוך חינם לגיל הרך גם מאפשר לאמהות לצאת מהבית, לרכוש השכלה ולהשתלב בשוק העבודה, באופן שיכול לסייע למשפחה מבחינה כלכלית.

בפני הורים שלילדיהם לא נמצא מקום בגני הילדים הרשמיים והמוכרים עומדות רק שתי אפשרויות – שתייהן גרועות: להשאיר את הילד בבית או לשלם מכספם למסגרות גן פרטיות ולא מפוקחות הפועלות ברחבי ירושלים המזרחית.¹⁷

4. היקף נשירה עצום

על פי הנתונים של מנח"י, בספטמבר אשתקד הגיע היקף הנשירה בירושלים המזרחית לשיעור של 13% מסך התלמידים.¹⁸ שיעור זה גבוה באופן משמעותי משיעור הנשירה במערכת החינוך הישראלית, היהודית והערבית, ובפרט משיעור הנשירה במערב העיר: בשנת 2011, נרשמו בחינוך העל-יסודי העברי הכלל-ארצי 2.6% נשירה, בחינוך הערבי הכלל-ארצי 4.6%, ובמערב ירושלים כ-1% בלבד.¹⁹

מרבית הנשירה מתרחשת בחטיבה העליונה (כיתות י"י-י"ב), כאשר המגמה מתחילה כבר בחטיבת הביניים (כיתות ז'-ט'). לפי נתוני מנח"י, בשנת תשע"ג (2012/2013) 10% מהילדים בגילאי כיתות ח' ו-ט' לא למדו באף מוסד חינוכי, בכיתה י' מספר זה הוכפל ל-20% מסך ילדי השנתון, ובכיתה י"א 30% מבני אותו גיל לא פקדו את ספסל הלימודים. הנשירה המצטברת על פני שנות הלימודים השונות מביאה לכך ש-36% מהילדים והילדות בירושלים המזרחית אינם מסיימים 12 שנות לימוד.²⁰

במערכת החינוך בישראל קיימות מספר מסגרות למניעת נשירה ולתמיכה בילדים ובבני נוער בסיכון, המופעלות על ידי העיריות ומשרדי הממשלה. עיקר הפעילות של עיריית ירושלים למניעת נשירה נעשית במסגרת סל התכניות החינוכיות של מערכת החינוך העירונית. על פי מסמך שחובר במדור פרט במנח"י בתחילת שנת הלימודים הקודמת, ב-30% מבתי הספר העל-יסודיים בירושלים המזרחית לא מפעיל מנח"י כל תכנית למניעת נשירה, ואילו ב-44% מהם מופעלת תכנית אחת בלבד.²¹

¹⁷ היות ומסגרות גן ומעון פרטיות אינן חלק ממערכת החינוך, אין מעקב אחר מספר הילדים הפוקדים אותן.
¹⁸ צחי גולן, ממונה על הטיפול בפרט במנח"י, חיזוק יכולת ההתמדה והאחזקה של תלמידים במערכת החינוך העירונית במזרח ירושלים (24/9/12), בעמ' 1

¹⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2012, לוח 8.33,

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton.html?num_tab=st08_33x&CYear=2012

²⁰ מצגת "מערכת החינוך בירושלים המזרחית – אתגרים ומשימות", הוצגה במסגרת מפגש שולחן עגול במנח"י ב-27.6.2013 בעמ' 6.

²¹ ר' הערה 18.

כך למשל, תכנית מל"א, תכנית ארצית שמטרתה צמצום תופעת הנשירה הסמויה והגלויה, 22 הופעלה בירושלים בשנת הלימודים תשע"ב (2012) בתקציב של 723,000 ₪ בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי (ממקורות העירייה, הממשלה ומקורות חיצוניים) ובסך של 360,000 ₪ בלבד בחינוך הערבי. לעומת 225 תלמידים מהחינוך העברי שלקחו בה חלק בירושלים, רק 100 תלמידים ממזרח העיר השתתפו בתכנית,²³ זאת, כאשר שיעור התלמידים הפלסטינים מסך התלמידים שבאחריות מנח"י מגיע ל-56%.²⁴ זאת, כאשר הצורך בתכניות למניעת נשירה בקרב אוכלוסיה זו גדול משיעורה היחסי לנוכח נתוני הנשירה ועל רקע המצב הסוציו-אקונומי בירושלים המזרחית.

בנוסף, הניתוח שנעשה בעירייה מצביע על כך שכמחצית מהתכניות שהעירייה מפעילה במזרח העיר אינן כוללות היבטים רגשיים של התמודדות עם מניעת נשירה, למרות שתכניות אלו הן היעילות ביותר למניעת נשירה.²⁵

כאמור, גם למשרדי הממשלה יש אחריות ישירה להפעלת תכניות המסייעות לנוער נושר. מכוח חוק החניכות התשי"ג-1953 מפעיל משרד התמ"ת בתי ספר להכשרה מקצועית במסגרת המכונה "הכשרת נוער". בשנת הלימודים תשע"א (2011) נקלטו במסגרות התמ"ת 15.8% מהנושרים ממערכת החינוך העברי הכלל-ארצי ו-27.5% מהנושרים ממערכת החינוך הערבי הכלל-ארצי.²⁶ בירושלים פועלים ארבעה מוסדות במסגרת הכשרת הנוער שבסמכות משרד התמ"ת, אך כולם מצויים במערב העיר ומיועדים לאוכלוסיה הישראלית. במזרח העיר פעל בעבר בית ספר של נעמ"ת, אך הוא נסגר. מנח"י עושה מאמץ לקדם את פתיחתו של בית ספר חלופי, אך נכון לכתיבת שורות אלו לא קיים במזרח העיר בית ספר המעניק הכשרה מקצועית.

לדברי נציגי ועד ההורים של ירושלים המזרחית (ראו בהמשך), במשך שנים עשה הועד מאמצים להביא לכך שמנח"י יפעיל בית ספר מקצועי בירושלים המזרחית לטובת תלמידים אשר אינם מעוניינים בלימודים עיוניים אך ללא הצלחה.

מחסור קיים גם במסגרות החלופיות של משרד החינוך. אגף שח"ר (שירותי חינוך ורווחה) של משרד החינוך מפעיל מסגרות חלופיות לנוער בסיכון, המיועדות לקלוט חלק ניכר מהתלמידים הנושרים, ומתוקצבות תקצוב עודף עבור כל תלמיד. על פי נתוני אגף שח"ר, בשנת הלימודים תשע"ב (2012) פעלו ברחבי הארץ 76 מוסדות לימוד חלופיים, בהם למדו 10,565 תלמידים.²⁷ בעוד שבמערב ירושלים קיימות 11 מסגרות לימוד חלופיות (בפיקוח התמ"ת או משרד החינוך) שבהן לומדים כ-1100 תלמידים,²⁸ במזרח העיר פועלים שני בתי ספר בלבד המיועדים לנוער בסיכון.

נוסף על כך, אגף שח"ר מפעיל בתוך בתי הספר התיכוניים כיתות המסייעות לתלמידים מתקשים (אתג"ר, מב"ר, תל"ם ואומ"ץ). נכון לשנת תשע"ב (2012) פעלו בישראל 1,078 כיתות אתג"ר ב-408

²² כך על פי אתר התכנית: <http://maleh.org.il/about.html>

²³ על פי סגן ראש העיר ומחזיק תיק החינוך בירושלים המזרחית, פפה אללו.

²⁴ כאמור, מנח"י אחראי על כלל התלמידים במערכת החינוך הממלכתית, הממלכתית-דתית והערבית. למערכת החינוך החרדית בירושלים קיים מינהל נפרד אשר זוכה לתקציב משלו.

²⁵ חיזוק יכולת ההתמדה והאחזקה של תלמידים במערכת החינוך העירונית במזרח ירושלים, ה"ש 18 לעיל, בעמ' 9.

²⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2012, לוח 8.34.

²⁷ http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton.html?num_tab=st08_34x&CYear=2012

נתוני משרד החינוך:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shachar/Machlakot/MerkazeiChinuch/netunim_sm.htm

²⁸ שיחה עם צחי גולן, ממונה על הטיפול בפרט במנח"י (16.6.2013).

מוסדות לימוד.²⁹ בשנת הלימודים שבפתח יפעלו בירושלים 65 כיתות מב"ר, מתוכן רק שלוש בתיכון בית צפאפא, ומתוך 31 כיתות אתג"ר, רק שתיים בתיכון בית צפאפא.³⁰ מתשובת אגף שח"ר לפנייתנו עולה כי הפער העצום במספר הכיתות קשור לאי-עמידה של בתי ספר בירושלים המזרחית בקריטריונים של משרד החינוך. אחד הקריטריונים הוא, שרק בתי ספר המגישים את תלמידיהם לבחינות הבגרות זכאים להפעיל כיתות שח"ר,³¹ ורק תיכון בית צפאפא, המגיש לבגרות ישראלית, עומד בקריטריון זה. עוד עולה מתשובת האגף, כי המחסור בכיתות הוא אחת הסיבות לכך שבירושלים המזרחית לא מופעלות התכניות הייחודיות, וכי ככלל בתי הספר במזרח העיר "אינם עומדים בקריטריונים למב"ר ואתג"ר".

על חשיבותן של מסגרות הלימוד החלופיות הנעדרות כמעט לחלוטין מירושלים המזרחית, תעיד העובדה שהן קולטות 35% מהתלמידים היהודים בכיתות ז'-י"ב אשר נשרו מהחינוך הרשמי הכלל-ארצי, ו-27% מהנושרים הערבים אזרחי ישראל.³²

מדור הפרט במנח"י הציע לאחרונה לפעול לתיקון המצב ולהתחיל בפילוט למניעת נשירה, שאמור לספק מענה ל-6 מתוך 23 בתי הספר התיכוניים בחינוך הרשמי במזרח העיר. המדור העריך את עלותו של הפילוט בכ-2.5 מיליון ש"ח בשנה. העירייה הוסיפה 600 אלף ש"ח לתקציב למניעת נשירה במזרח העיר, שהגיע בכך למיליון ש"ח. העירייה פנתה למשרדי החינוך והאוצר בבקשה שיקצו אף הם כספים למימון הפרויקט. לאחרונה התחייב כל אחד מהמשרדים להעביר תקציב של מיליון ש"ח למטרה זו.³³ יש לציין שתקציבים ממשלתיים אלו הם חד פעמיים, אין ביטחון שיועברו גם בשנים הבאות,³⁴ ובכל מקרה על פי הניתוח של העירייה עצמה, תקציב זה יספיק רק לפילוט החלקי, והתקציב הנדרש לטיפול בתופעה כולה עומד על 15 מיליון ש"ח.

במהלך השנה החולפת נעשתה עבודת מטה במנח"י על מנת לשפר את ההתמודדות עם מימדי הנשירה הגבוהים בקרב התלמידים הפלסטינים. אך כאמור, גם לאחר הגדלתו, התקציב המוקצה למטרה זו חלקי בלבד. התכניות המוצעות לטיפול בסוגיה נוטות להעביר את האחריות למנהלי בתי הספר, תוך התעלמות מהבעיות הרחוביות המובילות לנשירה הגבוהה: מצבה הכלכלי של המשפחה, נישואי קטינות, וכמובן המחסור בכיתות ואופן פיזורן בשכונות השונות. נוסף על כך, נראה שלא נעשה דבר על מנת ליצור מסגרות לימוד חלופיות, באחריות משרד החינוך ומשרד התמ"ת, שיתנו מענה לתלמידים שנפלטים ממערכת החינוך הרשמית.

²⁹ נתוני משרד החינוך:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Shachar/Machlakot/MerkazeiChinuch/netunim_sm.htm

³⁰ תשובה שהתקבלה מאגף שח"ר ביום 28.7.2013 לפנייתנו מיום 14.7.2013.

³¹ תשובת שלום מוחה, מפקח ממונה מחוז ירושלים לשח"ר, מיום 28.7.2013, בתגובה לפניית בקשה לחופש מידע מעיר עמים.

³² שנתון סטטיסטי לישראל, ה"ש 26 לעיל, לוח 8.34,

http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton.html?num_tab=st08_34x&CYear=2012

³³ בפועל המימון טרם הועבר.

³⁴ שיחה עם גב' לארה מובאריכי, סגנית מנהל מנח"י למגזר הערבי, ומר צחי גולן, ממונה על הטיפול בפרט במנח"י, 24.4.2013.

תמצית הנתונים

- בספטמבר אשתקד הגיע היקף הנשירה בירושלים המזרחית לשיעור של 13% מהתלמידים.
- הנשירה המצטברת על פני שנות הלימודים השונות מביאה לכך ש-36% מהילדים והילדות בירושלים המזרחית אינם מסיימים 12 שנות לימוד.
- תקציב מנח"י למניעת נשירה בירושלים המזרחית גדל השנה מ-400,000 ש"ח ל-3 מיליון ש"ח, בסיוע תקציבי משרדי האוצר והחינוך. אך לשם מימוש התכנית בכל מזרח העיר נדרש תקציב של 15 מיליון ש"ח.
- ב-30% מבתי הספר העל-יסודיים בירושלים המזרחית לא מפעיל מנח"י כל תכנית למניעת נשירה, ואילו ב-44% מופעלת תכנית אחת בלבד.
- בירושלים פועלים ארבעה מוסדות במסגרת הכשרת נוער שבסמכות משרד התמ"ת, אך כולם מצויים במערב העיר ומיועדים לאוכלוסיה הישראלית.
- במערב ירושלים קיימות 11 מסגרות לימוד חלופיות (בפיקוח התמ"ת או משרד החינוך) שבהן לומדים כ-1100 תלמידים. במזרח העיר, לעומת זאת, פועלים שני בתי ספר בלבד המיועדים לנוער בסיכון.
- בשנת הלימודים תשע"ד (2014) יפעלו בירושלים 65 כיתות מב"ר, מתוכן רק שלוש בתיכון בית צפאפא, ומתוך 31 כיתות אתג"ר, רק שתיים בתיכון בית צפאפא.

5. אפליה עמוקה בתקני כוח אדם מקצועי בבתי הספר

פערים עצומים קיימים בין מערכת החינוך במערב ירושלים לבין זו שבמזרח גם בכל הנוגע למערך כוח האדם המקצועי.

במערכת החינוך בירושלים המזרחית, המונה 129 בתי ספר רשמיים ובתי ספר במעמד מוכר שאינו רשמי, עובדים חמישה מפקחים בלבד, בעוד במערבה פועלים 18 מפקחים. נוסף על כך, בעוד שבמערב העיר פועלים תשעה מפקחים מקצועיים (לאמנות, למוסיקה, למדעי הטבע ועוד), אין כלל מפקחים מקצועיים במזרח העיר. במקום זאת, פועלים במזרח העיר 10 "מדריכים מקצועיים".

מחסור אקוטי נוסף קיים במספר היועצים החינוכיים בבתי הספר. כפי שהוגדר בחוזר מנכ"ל משרד החינוך, תפקידו של היועץ החינוכי הוא להיות האוזן הקשבת עבור התלמידים, הגוף המגשר בינם לבין מערכת החינוך ואף בינם לבין הוריהם והחברה בכללותה. ליועצים החינוכיים תפקיד מכריע במניעת נשירה סמויה ובהגשת עזרה לתלמידים הסובלים מקשיי הסתגלות באמצעות ייעוץ והכוונה למסגרות להמשך לימודיהם, ואף לקראת יציאתם ממסגרת בית הספר. חשיבותם של היועצים החינוכיים גוברת על רקע המצב הסוציו-אקונומי הקשה בירושלים המזרחית, ולנוכח אחוזי הנשירה הגבוהים.

בכל מערך החינוך בירושלים המזרחית מועסקים היום 29 יועצים חינוכיים בלבד בהיקפי משרה שונים: שמונה בחינוך המיוחד, חמישה בחטיבות הביניים, תשעה בתיכונים ושבעה במוסדות המוכרים שאינם רשמיים. לעומת זאת, במערכת החינוך במערב העיר מועסקים למעלה מ-250 יועצים חינוכיים, כלומר יותר מפי שמונה. למרות שבתי הספר היסודיים מהווים את הנתח הגדול מבין בתי הספר בירושלים המזרחית – 77 במספר – לפי נתונים רשמיים מועסק יועץ חינוכי רק באחד מהם.³⁵

6. ועד ההורים של ירושלים המזרחית – ללא תקציב ותחת חקירה

ועד ההורים של ירושלים המזרחית הוקם בשנת 2006 כעמותה בשם "איגוד ועדי ההורים של בתי ספר ערבים בירושלים". הקמת ועדי ההורים ואיגודם במסגרת גג משותפת התרחשה על רקע השבתות לימודים שיזמו הורים במספר שכונות פלסטיניות, במחאה על המחסור החמור בכיתות לימוד. בבחירות הראשונות לוועד, שהתקיימו בשנת 2007, נבחרו 13 נציגים. עבד אל-כרים לאפי, תושב בית צפאפא ואדריכל במקצועו, נבחר לכהן כיו"ר הוועד. הבחירות לוועד מתקיימות כל שנתיים (הבחירות האחרונות התקיימו במאי השנה). כיום מונה הוועד 17 חברים ויש בו נציגות לכלל השכונות בירושלים המזרחית.³⁶ מר לאפי ממשיך לכהן כיו"ר הנבחר.

בתקנון העמותה מוגדרות מטרות הוועד כ"שיפור איכות הלימודים במערכת החינוך בירושלים המזרחית ומעקב אחרי קיום זכויות התלמידים בבתי הספר". הוועד שם לו למטרה לשים קץ לאפליה במשאבים מצד הרשויות הישראליות, ולהגדיל את מעורבות ההורים בנעשה בבתי הספר. הוועד זוכה להכרה בקרב הורי התלמידים, אשר פונים אליו בנושאים רבים כגון בעיות רישום, תלונות על מורים, שכר לימוד מופרז וכו'.

קושי מרכזי שעמו מתמודד ועד ההורים הוא היעדר מימון לפעילותו. מקור מימנם של ועדי ההורים הוא התשלום שנגבה מכל תלמיד במערכת החינוך העירונית לצורך זה. למרות שוועד ההורים נבחר על ידי הורי תלמידי ירושלים המזרחית כגוף המייצג אותם במערכת החינוך, התשלומים הנגבים לצורך זה מתלמידי ירושלים המזרחית מועברים כולם לוועד ההורים המייצג את תלמידי מערב העיר, המוכר על ידי הרשויות כוועד הורים כלל-עירוני. חברי הוועד המזרחי ירושלמי פועלים בהתנדבות כמקובל בכל ועד הורים, אולם בהיעדר תקציב אין ביכולתם לשכור משרד או להעסיק שירותי מזכירות. כל פעילות הוועד ממומנת מכיסם הפרטי.

ההורים בירושלים המזרחית בחרו לפעול באופן עצמאי, ולא במסגרת ועד ההורים של מערב העיר, אולם בין שני הוועדים מתקיימים יחסי שיתוף פעולה. לדוגמא, הוועד ארגן לאחרונה סיור של אנשי חינוך ממערב העיר לבתי ספר בירושלים המזרחית. יחד עם זאת, הוועד של מערב ירושלים שואף להכניס תחת כנפיו את בתי הספר של ירושלים המזרחית ומעוניין לקדם מהלכים, אשר לעתים

³⁵ תשובת משרד החינוך מיום 18.12.2012 לפנייתנו בבקשת חופש מידע

³⁶ פרט לסילוואן.

מנוגדים לרצונם של תושבי העיר הפלסטינים בכלל ולרצונו של ועד ההורים המזרח ירושלמי בפרט, כגון החלת תכנית הלימודים הישראלית בבתי הספר הפלסטינים.

לאורך השנים, התייחסו הרשויות הישראליות בחשדנות ובעוינות לצמיחתה של מנהיגות פלסטינית מקומית אותנטית בירושלים. נדמה כי ועד ההורים אינו יוצא דופן מבחינה זו. יו"ר ועד ההורים זומן לחקירת משטרה במגרש הרוסים זמן קצר אחרי ייסוד הוועד ב-2006. מאז הוא שב ונחקר מספר פעמים על פעילותו בוועד. בפעם האחרונה נחקר מר לאפי בפברואר השנה, כאשר הוחלט על השבתת הלימודים בבית צפאפא ליום אחד במסגרת מאבקם של התושבים נגד סלילת כביש בגין בלב השכונה. בעקבות כך, פשטה המשטרה באישון ליל על ביתו של היו"ר לאפי, תושב בית צפאפא ומהפעילים בקמפיין נגד סלילת הכביש. הוא נחקר במשך 18 שעות בטענה שניסה לפגוע בשלום הציבור. לעומת הניסיון החמור של הרשויות להפחיד נציג ציבור ולדכא מחאה אזרחית לגיטימית, ראוי לציין את תגובתו של יו"ר ועד ההורים של מערב ירושלים, מר פז כהן, למעצרו של מר לאפי. במאמר בעיתון גיבה כהן את לאפי וקרא לרשויות להימנע מלחבל בפעילות של ועד ההורים של ירושלים המזרחית.

7. סוף דבר

ראש העיר ניר ברקת מרבה להצהיר שבניגוד לעבר, העירייה תחת ראשותו מפנה משאבים רבים למערכת החינוך במזרח העיר ומביאה לצמצום הפערים, בראש ובראשונה בינוי הכיתות החסרות. אולם מאז שנבחרו ראש העיר ומועצת העירייה בשנת 2009 נבנו רק 150 כיתות חדשות בירושלים המזרחית. בהשוואה, בשנים 2003-2008, בעת כהונתו של אורי לופוליאנסקי כראש העיר, נבנו 191 כיתות חדשות, ובשנים 2002-1998, תקופת הקדנציה השנייה של אהוד אולמרט, נבנו 131 כיתות בירושלים המזרחית.

המחסור בכיתות הולך ומעמיק. קדנציה שלמה הסתכמה בבנייתן של 150 כיתות, בעוד הפער עומד על 2,200 כיתות. המחסור בכיתות, לצד אחוזי הנשירה הגבוהים הנותרים ללא מענה ראוי והאפליה בתקני כוח האדם המקצועי, יוצרים פער הולך ומעמיק. האחריות לפער חמור זה נופלת על כתפי העירייה ומשרדי הממשלה האחראים – בודאי משרד החינוך ומשרד התמ"ת.

כפי שטענו בסיכומו של הדוח אשתקד: זו לא טעות, זו מדיניות, המתבטאת בהיעדר תקציבים ומשאבים. אין לקבל את טענת העירייה, התולה את האשם המרכזי למחסור בכיתות במחסור בקרקעות, כאשר באותה עת מוסיפה העירייה ותומכת בתכניות של בנייה ישראלית על קרקע שיכלה לשמש לבנייה מאסיבית של הכיתות החסרות. אין הסבר ראוי לתקציבים הנמוכים, לתקנים המועטים, לבתי הספר וגני הילדים החסרים, להזנחת התלמידים המתגוררים בשכונות מעבר לגדר, ולחוסר ההתמודדות של הרשויות עם בעיית הנשירה האדירה. הפתרונות לכל אלה ידועים, ומונחים לפתחן של הרשויות.

נספח 1: טבלת מעקב בינוי כיתות, יולי 2013

פרויקטים שהושלמו מ-8/2012 וצפויים להיות מאוכלסים לפני 09/2013

מס' ה.ת. [הוראת תכנון]	שם הפרויקט	סמל מוסד + מס' תב"ע	מצב	מס' כיתות	שכונה	סוג מבנה	סטטוס עדכני
595	כיתות גן ילדים בבית חנינא מגרש 9	7469	הושלם	6	בית חנינא	גן ילדים	הסתיים ואוכלס 27/8/2012
590	גניי במגרש 8+11 בבית חנינא	978114 7464+7465	הושלם	4	בית חנינא	גן ילדים	הסתיים ואוכלס 04/2013
559	בייס מקיף ב' ראס אל עמוד 2 לבנים	183228 2/2668	בבנייה	24	ראס אל עמוד	בית ספר	הסתיימה הבנייה. מתוכנן להיפתח לקראת שנת הלימודים הקרובה - צפי אכלוס לפני 09/2013
	בייס יסודי ראס אל עמוד - שיפוץ מבנה בייס עמל	3085 באחריות מנה"י	בבנייה	9	ראס אל עמוד	שיפוץ בית ספר	מבנה באיזור מגורים שהצריך אישור שימוש חורג ופינוי אסבסט. מצוי בשלבי שיפוץ אחרונים. מתוכנן להיפתח לקראת שנת הלימודים הקרובה - צפי אכלוס לפני 09/2013
591	בייס יסודי בית חנינא מגרש 6	347187 7466	בבנייה	24	בית חנינא	בית ספר	בשלבי בנייה אחרונים. מתוכנן להיפתח לקראת שנת הלימודים הקרובה. צפי אכלוס - לפני 09/2013

67

סה"כ

פרויקטים בבנייה

מס' ה.ת.	שם הפרויקט	סמל מוסד + מס' תב"ע	מצב	מס' כיתות	שכונה	סוג מבנה	סטטוס עדכני
592	בייס מקיף לבנות בבית חנינא מגרש 10	347179 7469א	בבנייה	24	בית חנינא	בית ספר	בשלבי בנייה אחרונים. יש להסדיר בעיות בפיתוח. בספק לשנת הלימודים הקרובה
593	בייס יסודי בשועפאט מגרש י"ב	353458 3456א	בבנייה	18	שועפאט	בית ספר	בסטטוס בנייה מאז 04/2013. בפועל העבודות לא מתחילות בגלל התנגדות בעלי הקרקע שהופקעה
594	גן ילדים בשועפאט מגרש כ"ט (צמוד למגרש י"ב)	978239 3456א	בבנייה	2	שועפאט	גן ילדים	בסטטוס בנייה מאז 04/2013. בפועל העבודות לא מתחילות בגלל התנגדות בעלי הקרקע שהופקעה
596	בייס יסודי 12-א-טור מגרש 3	353607 308	בבנייה	12	א-טור	בית ספר	לפני מכרז. מצריך פינוי של מבנה בלתי חוקי על מגרש המשחקים.

597	גניי בא-טור חלקה 5	978247 3085	בבנייה	4	א-טור	גן ילדים	הבנייה צפויה להסתיים בסוף 2013. מצריך פינוי צריפים מהשטח. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה. צפי אכלוס - 01/2014
598	בייס לחינוך מיוחד בבית חניא מגרשים 11א+11ב	347161 7643+ 7643א	בבנייה	15	בית חניא	בית ספר	הבנייה החלה. צפי אכלוס - 09/2014

75

סה"כ

פרויקטים בתכנון וביצוע

מס' ה.ת.	שם הפרויקט	סמל מוסד + מס' תב"ע	מצב	מס' כיתות	שכונה	סוג מבנה	סטטוס עדכני
585	בייס תיכון לבנים שועפאט - תוספת כיתות	148155 א/ט3456	בתכנון	14	שועפאט	בית ספר	מכרז לקבלן צפוי לצאת ב- 08/2013
600	גניי (2 כיתות) ואדי ג'וז	6320 3533	בתכנון	2	ואדי ג'וז	גן ילדים	התוכניות מאושרות. יש להסדיר את התשתיות מסביב ואת סוגיית המרבץ הארכיטולוגי באתר. צפי למכרז - בחודשים הקרובים
601	בייס יסודי 18 כיתות בואדי ג'וז	6320 3533	בתכנון	18	ואדי ג'וז	בית ספר	התוכניות מאושרות. יש להסדיר את התשתיות מסביב ואת סוגיית המרבץ הארכיטולוגי באתר. צפי למכרז - בחודשים הקרובים
602	חטי"ב עיסאווייה בנות - תוספת 12 כיתות	193003	בתכנון	12	עיסאווייה	בית ספר	בתכנון מתקדם. צפי למכרז בחודשים הקרובים.
604	בייס יסודי מעורב בבית צפאפא	3855	בתכנון	24	בית צפאפא	בית ספר	הסתיים התכנון. מכרז ב- 07/2013.
607	בייס תיכון מעורב בית צפאפא - הרחבת בית ספר קיים		בתכנון	18	בית צפאפא	בית ספר	ממתינים לאישור משה"ח לתכנון. במקביל - קידום הקמת מבנה לבית ספר לחינוך מיוחד בשרפאת לצורך פינוי השטח.
608	גניי בבית חניא מגרש 11	7462א	בתכנון	2	בית חניא	גן ילדים	קודם במודל של תכנון-ביצוע. בהליך להיתר בנייה. העבודות צפויות להתחיל ב-08/2013. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה או בתחילת שנת הלימודים הבאה.

קודם במודל של תכנון-ביצוע. בהליך להיתר בנייה. העבודות צפויות להתחיל ב-08/2013. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה או בתחילת שנת הלימודים הבאה.	גן ילדים	בית חנינא	3	בתכנון	7469	גניי בבית חנינא מגרש 8	609
קודם במודל של תכנון-ביצוע. בהליך להיתר בנייה. העבודות צפויות להתחיל ב-08/2013. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה או בתחילת שנת הלימודים הבאה.	גן ילדים	בית חנינא	3	בתכנון	7463	גניי לחינוך מיוחד בבית חנינא מגרש 10	610
קודם במודל של תכנון-ביצוע. בהליך להיתר בנייה. העבודות צפויות להתחיל ב-08/2013. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה או בתחילת שנת הלימודים הבאה.	גן ילדים	שועפאט	2	בתכנון	6431	גניי בשועפאט מגרש 4	611
קודם במודל של תכנון-ביצוע. בהליך להיתר בנייה. העבודות צפויות להתחיל ב-08/2013. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה או בתחילת שנת הלימודים הבאה.	גן ילדים	בית חנינא	2	בתכנון		גני ילדים בבית חנינא מגרש 10	613
קודם במודל של תכנון-ביצוע. בהליך להיתר בנייה. העבודות צפויות להתחיל ב-08/2013. מתוכנן להיפתח במהלך שנת הלימודים הקרובה או בתחילת שנת הלימודים הבאה.	גן ילדים	בית חנינא	2	בתכנון		גני ילדים בבית חנינא מגרש 3	614
בשלבי תכנון אחרונים. לקראת קבלת היתר בנייה. במקביל, מתנהל הליך הפקעה ביחס למגרש ב'	גן ילדים	ג'בל מוכבר	2	בתכנון	2683א'/ ב'	גני ילדים אל צלעה	619
בשלבי תכנון אחרונים. בשלבי סיום של הליך הפקעה (סעיף 19)	בית ספר	אבו טור	6	בתכנון	1864א'	אלתורי לבנות	621

מס' ה.ת.	שם הפרויקט	סמל מוסד + מס' תב"ע	גורם אחראי	מס' כיתות	שכונה	סוג מבנה	סטטוס עדכני
	אל צלעא - ג'בל מוכאבר גן ילדים (מגרש ב)	א2683	מנח"י	2	ג'בל מוכאבר	גן ילדים	הליך הפקעה בבית המשפט - להליך התכנון ראו לעיל
	בי"ס בא-טור מתחם ב'	א4904	מחלקת נכסים	24	א-טור	בית ספר	הליך הפקעה בבית המשפט.
	בי"ס יסודי מעורב בואדי קדום - סילוואן מגרש 7	2668	מחלקת נכסים	24	סילוואן	בית ספר	הליך הפקעה בבית המשפט.
	תוספת אגף בא-טור	4640	מחלקת נכסים	12	א-טור	בית ספר	נתפסה חזקה והוגשה למשה"ח טיוטת פרוגרמה. במקביל, מתקדמים בהליך הפקעה לפי סעיף 19
	בי"ס יסודי לבנים שיח' ג'ראח	8620	מחלקת נכסים	24	שיח' ג'ראח	בית ספר	הקרקע שייכת למדינה ולפיכך אין צורך בתקציב להפקעה. בהליכים לטופס קרקע שיקצה את הקרקע ממנהל מקרקעי ישראל למשרד החינוך. טרם נמצא מענה לסוגיית היעדר מגרש חניה
635	גני"י שועפאט	7611	מנח"י	2	שועפאט	גן ילדים	יצאה הוראת תכנון. נבדקת אפשרות לבנייה לגובה לפני תחילת התכנון
636	גני"י שועפאט	7619	מנח"י	4	שועפאט	גן ילדים	יצאה הוראת תכנון. נבדקת אפשרות לבנייה לגובה לפני תחילת התכנון
637	גני"י שועפאט	7620	מנח"י	3	שועפאט	גן ילדים	יצאה הוראת תכנון. נבדקת אפשרות לבנייה לגובה לפני תחילת התכנון
	אל צלעא - מגרש א' - תוספת אגף	א2683	מנח"י	6	סוואחרה	אגף לבית ספר במקום מני"דים	ממתניס לפרוגרמה
	אל צלעא - מגרש א' - בית ספר יסודי	א2683	מחלקת נכסים	18	סוואחרה	בית ספר	ממתין לתפיסת חזקה
	אבו-טור - מגרש g100 - בית ספר יסודי	א5222	מחלקת נכסים	18	אבו-טור	בית ספר	בהליכי הפקעה לפי סעיפים 5, 7. מצריך פינוי בנייה בלתי חוקית מהמגרש.
	שרפאת - מגרש 2 - בית ספר א-סלאם לחינוך מיוחד	4552	מחלקת נכסים	10	שרפאת	בית ספר	בהליכי הפקעה לפי סעיפים 5, 7. במקום בית הספר לחינוך מיוחד בבית צפאפא.

147

סה"כ

399

סה"כ כיתות
בכל השלבים

נספח 2: נתונים על כיתות לימוד שכורות תשע"ג ותשע"ד (2013, 2014) 37

שכונה	מס' כיתות לימוד שכורות תשע"ג	תוספת כיתות לימוד שכורות תשע"ד	מס' כיתות גני ילדים שכורות תשע"ג	תוספת כיתות גני ילדים שכורות תשע"ד
כפר עקב	56		5	
בית חנינא	58		3	9
שועפאט	86		7	
אלעיסוויה	21			
אטור	99		4	
אשיך ג'ראח	34			
וואדי אלג'וז	27		2	
מרכז העיר	44			
העיר העתיקה	73		7	
סילוואן / ראס אלעמוד / אבו טור	50		3	3
אשייח / אבו טור	65		4	
סוואחרה / ג'בל אלמוכבר / אלצלעה	72	12	6	4
צור באהר / אום טובא	27		5	
בית צפאפא	15			
סה"כ	727	12	46	16

³⁷ דוא"ל מגבי עליאן נסרין, עוזרת ממונה למנח"י מזרח, עיריית ירושלים, מיום 8.7.2013.